

KARACAKURT (KARACAYURT) TÜRKMEN KÖYLÜSÜNÜN MEKÂN ALGISİNİN İNCELENMESİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Bahadır, A. (2022) Karacakurt (Karacayurt) Türkmen Köylüsünün Mekân Algısının İncelenmesi. *Kapadokya Coğrafya Dergisi*, 3(1), 1-11

Geliş Tarihi: 15.06.2022

Kabul Tarihi: 30.06.2022

E-ISSN:

Ahmet BAHADIR
Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı
20010200021@nevsehir.edu.tr
ahmetbahadir38@gmail.com
ORCID No: 0000-0001-8955-6846

ÖZET

Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde önemli rol alan Türkmen aşiretlerinden biri olan Karacakurt Türkmen Köylüsünün geçmişten günümüze mekân algılama becerileri ile tarihi geçmişi, bugünle bağlantısını ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada Kırşehir ve Nevşehir illerine ait kırsal coğrafyada yaşayan köylüleri temsilen seçilen 3(üç) köy (Hasanlar, Karaovalar ve Sadık) ile bu köylerde yaşayan 12 kişi bu araştırmanın çalışma grubudur. Genelde küçük grup ve toplulukların kültürü, gelenek ve göreneklerinin incelendiği çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden etnografik desen kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak yapılandırılmamış görüşme formu, katılımcı gözlem ile doküman tarama teknikleri kullanılmıştır.

Çalışmanın en önemli sonucu olarak Karacakurt Türkmen köylüleri yerleştikleri yerlere Orta Asya coğrafyasının toponomisini ve kadim Türk örf, adetlerini taşıdıklarını, mekân algılama becerileri ile geçmiş Türk boyları arasında önemli bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Karacakurt Türkmenleri, Mekân algısı, Türkmen köylüsü.

EXAMINATION OF THE PERCEPTION OF THE KARACAKURT (KARACAYURT) TURKMEN PEASANT ON THE GROUND

ABSTRACT

The Turkmen tribes of Anatolia, which play important role in the process karacakurt Turkmen spatial perception skills with the villager from one of past and present historical past, in order to reveal its connection to the present, in this study, 12 villagers who live in the rural region of the province of Nevşehir and Kırşehir on behalf of the peasants who lived in the village with the village working Group 3 is selected (Hasanlar, Karaovalar and Sadık). In the study, in which the culture, traditions and customs of small groups and communities are usually examined, an ethnographic pattern is used as one of the qualitative research methods. Unstructured interview form, participant observation and document scanning techniques were used as data collection tools.

As the most important result of the study, Karacakurt Turkmen villagers revealed that they carry the toponomy of Central Asian geography and ancient Turkish customs and customs to the places where they settled, and that there is an important relationship between their spatial perception skills and past Turkish decencies.

Keywords: Karacakurt Turkish People, Perception Place, Turkmen Villages People.

1.GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler dersi programına göre, mekânı algılama becerisi sadece ortamda olan unsurları fark edip söyleme, onların niceliği ve niteliklerini tanıma ile ilgili değildir. Özellikle mekânın farklı şekillerde ifade edilmesinde, yani en basit anlamıyla çizilmesinde mekânı algılama becerisi çok önemlidir. Mekânı algılama becerisi gelişmiş bir öğrenci, mekânla ilgili çizimleri iyi okuyabilir ve mekâna ait bilgileri kullanarak kâğıt üzerinde çeşitli çizimler yapabilir. Bir yeri, kâğıt üzerine çizilmiş hali ile karşılaştırabilir. Sonuçta varlıklar arasındaki ilişkiyi daha kolay kavrayabilir; buna bağlı olarak da coğrafi kavramları algılaması, bunlar arasındaki ilişkilerle, bunların sebep ve sonuçlarını açıklayabilmesi mümkün olur.

Sosyal bilgiler dersi için mekânı algılama becerisini kazandırmak çok önemlidir. Çünkü mekânı algılama çevresinde gördüğü somut ve üç boyutlu olay ve olguları kâğıda çizmeyi veya kâğıttaki çizimlere bakıp, gerçek şekli canlandırabilmeyi mümkün kılar. Sosyal bilgiler 4-5. sınıflarda mekânı algılama becerisinin ilk aşamaları olan, kroki ve taslak çizimler oluşturma, nesne veya olguları sembollerle ifade etme ve hazırlanmış krokilerden faydalanabilme ve küre kullanma becerileri üzerinde durulacaktır (MEB, 2018).

Bu çalışmada Türkmen Köylüsünün (Karacakurt Türkmen Aşireti) mekan algısının nasıl, ne durumda ve ne zaman olduğu, değiştiği gibi sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle yapılacak bu çalışmada etnografik ve kültür analizi deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu olarak evreni temsil eden Kırşehir ve Nevşehir iline bağlı köylerden araştırmacı tarafından belirlenecek köyler arasından odak grup görüşmesi yapılmıştır. Katılımcı gözlemci rolüyle araştırmacı, yaptığı doküman taramaları, gözlem ve görüşmeleri analiz ederek verileri değerlendirilmiştir.

Karacakurt (Karacayurt) Türkmenleri, Türklerin Orta Asya Coğrafyasından başlayarak binlerce yıllık derin tarihinin Anadolu'daki izlerini devam ettiren, Anadolu'nun Türkleşmesi ve Müslümanlaşması amacını sürdüren geleneğin devamı olarak ortaya çıkmış göçer-konar Türkmen köylerinin oluşturduğu bir aşiretin adıdır.

Orta Asya'dan Anadolu coğrafyasına göç eden onlarca Türk ve Müslüman Türkmen aşiretlerinden biri olan Karacakurt Türkmen aşireti geldikleri ve yurt edindikleri yeni yerleşim yerlerine de eski dil ve coğrafyalarından kelimeler, yeni isimler vererek göçebe kültürlerini yaşatmaya çalışmışlardır. Artık Anadolu'nun dağları, tepeleri, ovaları, dereleri, yer adları kısacası tüm coğrafi kavramları yeni isimler alarak Türk tarih ve kültürü yaşatılmaya çalışılmıştır. Böylelikle yer, zaman ve mekân algıları dönemlere göre değişikliğe uğramış; uğramaya da devam etmektedir.

Nevşehir Kale bölgesinde 1900'lü yıllar öncesinde bulunan 26 mahalleden birisinin adı da "Karaca Kurt" olduğu salnamelerden ve vergi kayıt defterlerinden anlaşılmaktadır. Damat İbrahim Paşa bu aşirete mensup bazı aileleri Nevşehir kazâsında iskâna tabii tutmuştur. Ünlü siyasetçi Osman

Bölükbaşı bu aşirete mensuptur. Karacakurt aşireti, Kırşehir, Hacıbektaş ve Mucur'a bağlı 60'a yakın köylerde oturan bir Türkmen aşiretidir (Altınok, 2000). "Bu aşiret Oğuzların Bozok kolunun Bayat boyundandır. Bazı belgelerde aşiret adı "Karakürt" şeklinde; kimi belgelerde ise Karacakurt" olarak geçse de aşiretin Türkmen olduğu tartışmasızdır. Bozulus'un dağılmasından sonra Orta Anadolu bölgesine gelmişlerdir. Burada iki kola ayrılarak Kızılırmak'ın kuzeyindeki bölgeye yerleşip; Hasanlar, Başköy, Büyük Burunağıl, Küçük Burunağıl, Kıran, Geycek, Gümüşkümbet, Dalakçı, Köpekli, İnaç, Tepesidelik, Ağçağıl, Rahne, Susuz, Karacalı, Kabaca, Küçükkavak, Asma, Karadam, Çiğdem, Çatalağaç, Avcı, Aliyeğenli, Aydoğmuş, Karaboğaz, Saraycık, Kuruagıl ve Ecikağıl köylerini kurmuşlardır. Karacakurtlar; Akça, Hasan ve Yağmur adındaki üç kardeş ailenin nüfus olarak bölünmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu aileler üç bölük halinde Kırşehir ve Nevşehir'in Kızılırmak boyunda 57 köy kurulmuştur. 18 Nisan 1691 tarihli fermanla yerleşik düzene geçmeleri kararlaştırılan Türkmen aşiretleri Orta Anadolu'nun çeşitli bölgelerine yerleştirilmiştir. Osmanlı Padişahı 3. Ahmet'e Sadrazam olan Nevşehirli Damat İbrahim Paşa henüz "Muşkara" adı ile küçük bir köy olan Nevşehir'i geliştirmek için çeşitli imar çalışmalarının yanında köyün nüfusunu çoğaltmak için de etraftaki konar-göçer durumdaki Türkmen aşiretlerinin Nevşehir'e yerleştirilmelerini 1727 tarihli diğer bir fermanla emir buyurmuştur. Bu iskâna genelde okur-yazar, kültürlü ve varlıklı aileler seçilmiştir. Nevşehir'e yerleştirilenlerden biri de Kırşehir'de oturan Karacakurt aşireti mensuplarıdır. Bu aşiretten 59 hane, Damat İbrahim Paşa'nın emriyle zor kullanılarak akrabalarından ayrılmış ve Nevşehir'e götürülmüşlerdir (Şahin, 2006).

Türk siyasi tarihinin önemli isimlerinden birisi olan Osman Bölükbaşı ve Bölükbaşı ailesi de Karacakurt Türkmen aşiretindedir. Karacakurt aşireti Nevşehir'in ilk iskâmı sırasında 59 hane olarak buraya yerleşmiştir. Gülşehir Kasabasında ise "Mahkeme Mahallesine" bir hane yerleştirilmiştir. Günümüzde Kırşehir ile Nevşehir arasında bulunan Hasanlar, Başköy, Büyük Burunağıl, Küçükburunağıl, Kıran, Geycek, Gümüşkümbet, Dalakçı, Köpekliler, İnaç, Tepesidelik, Akçaağıl, Rahme, Susuz, Karaçalı, Kabaca, Gücükavak, Asma, Karadam, Çiğdem, Çatalağaç, Avcı, Aliyeğenli, Aydoğmuş, Karaboğaz, Saraycık, Kuruagıl, Ecikağıl, Obruk, Yenyapan, Sadık ve Tataryeğenağa köyleri Karacakurt aşireti mensupları ikamet etmektedirler. Bugün farklı kaynaklar değişik sayılar verse de yaklaşık 65 Karacakurt Türkmen köyünün bir kısmı Nevşehir'e, bir kısmı Kırşehir'e bağlıdır. Kırşehir'de bulunan Karacakurt aşireti mensupları bir dernek kurmuşlar ve belli zamanlarda şenlikler yapmaktadırlar. Nevşehir Kale Mahallesi civarında bulunan eski aşiret mensuplarının da zamanla bölgeden ayrılarak Ankara veya Kırşehir bölgesine gittikleri anlaşılmaktadır.

Kırşehir'de Kızılırmak boylarına yerleşen bu aşiretin sonundaki "Kürt" ekine bakanlar "Kürt" zannetseler de Kürtlükle hiçbir alakaları yoktur. Türkçe konuşurlar, simaları tam Türk tipini taşır. Anadolu'da göçebe olan halka bazı yerlerde Kürt adı verildiğinden seyyar (konar-göçer) sınıfa mensup birçok Türk aşiretleri, Kürt çerçevesine sokulmuşlardır. Cevat Hakkı Tarım'ın bu görüşü gerçekten de çok yerindedir. Kırşehir gibi Anadolu'nun orta ve batı bölgelerinde bugün bile doğudan göçen Türk

aileler için bazen "Kürt" kelimesinin yakıştırıldığı bilinmektedir. Yine yöredeki bazı Türkmen köylerinde, esmer erkek çocuk veya gençlerini severken köylüler Kürtlerin esmerliğine gönderme yaparak "kara kürt" tabirini, kullanırlar (Şahin, 2006).

Hacıbektaş ilçesinin en geniş (yaklaşık 62.000 dekar) ve en verimli tarım arazisine sahip olan Hasanlar, Sadık ve Karaova Köyleri havzaları, ilçenin maddi geliri en yüksek köyüdür. Sulu tarım yapılan bu köylerde en önemli geçim kaynağı çiftçilik olup, Çorum Şeker Fabrikası ile Hacıbektaş İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre son yıllarda yaklaşık yıllık 150.000 ton şeker pancarı üretimi yapılmaktadır. Şeker Pancarının yanında buğday, arpa vb. tahıl üretimi yapılmakta, az da olsa hayvancılık ve arıcılık faaliyetleri de yürütülmektedir.

Klasik birer Türkmen köyü olan bu köyler tarihi ve kültürel dokusu ile dikkat çekmektedir. Anadolu'nun birçok köyü gibi 1960'lı yıllardan itibaren ekonomik sıkıntılar ve tarım arazilerinin küçülmesinden dolayı başta Almanya olmak üzere, Avrupa'ya ve ülkenin değişik şehirlerine önemli göçler vermişlerdir. 1980'li yıllarda yaklaşık 120'şer hane olan köyler, günümüzde yaşanan köyden şehre göçle birlikte 40-50 haneye kadar düşmüştür. İnsanı kültürüne, geleneklerine ve manevi değerlerine sıkı sıkıya bağlı olan köylerde civar köylerden de çok sayıda kız alışverişi olmuştur. Halen Kırşehir, Kayseri ve Ankara başta olmak üzere ülkenin değişik şehirlerinde ikamet eden çok sayıda Karacayurt Türkmeni vatandaşı bulunmaktadır.

Hasanlar, Sadık ve Karaova Köyleri, İç Anadolu Bölgesinde yer alması münasebetiyle yarı kurak karasal bir iklim özelliği göstermektedir. Yazları genellikle sıcak ve kurak kışları ise soğuk ve kar yağışlı geçer. Genellikle plato özelliği taşıyan sulak, genişçe düz bir ova üzerine kurulmuşlardır. Klasik tek katlı ve bahçeli kerpiç evlerden oluşan bu köylerde son yıllarda çok katlı betonarme evler de inşa edilmiştir. Yerleşim genel olarak derli topludur. Hasanlar köyü ile diğer üç köyün toplam alanı, yüzölçümü olarak Hacıbektaş ilçesinin en geniş araziye sahip köyleridir. Bu köylerdeki tarım arazilerinin büyük bölümünde sulu tarım yapılmaktadır. Osmanlı döneminde özellikle yoğun şekilde küçükbaş hayvancılık faaliyetleri yürütülen bu köylerde, günümüzde çoğunlukla sulu tarım, özellikle çok miktarda şeker pancarı üretimi yapılmaktadır. Uzun yıllar boyunca şeker pancarı başta olmak üzere, tarımsal faaliyetlerde bulunmak üzere Doğu Akdeniz bölgesi ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden mevsimlik işçiler gelmiştir. Makineleşmenin artması ile birlikte gelen mevsimlik işçi sayısı azalsa da halen bu köylerde mevsimlik olarak bulunan ve çalışan azımsanamayacak kadar insan bulunmaktadır. Köylerin nüfusu tarım arazilerinin parçalanması, yaşanan ekonomik sıkıntılar, eğitim imkânlarının kısıtlı olması gibi sebeplerle verilen göçle birlikte ciddi oranda azalma göstermiştir. Bu Karacakurt köyleri, yurtdışına ve ülkenin değişik şehirlerine hatırı sayılır miktarda göç vermiştir. Hacıbektaş ilçesine bağlı bu üç köy geçmişten beri mera ve kırsal bir yerleşim alanı olarak kullanıldığından, belki de sert kışlar ve kırsal iklim özelliklerinden dolayı çok fazla nüfus artışı yaşamamış, dışarıya göç vermiştir.

2-5 metre derinlikte yüzey suyunun çıkması, çevresine göre düşük rakımda olması, bu Karacakurt köylerinin Hititler döneminde yerleşim yeri olması, birlikte incelendiğinde bu birbiri ile akraba üç köyün önündeki geniş arazinin göl/bataklık olma ihtimali yüksektir. Su kaynakları ve tarihi kaynaklara bakıldığında yaklaşık 4000 yıllık bir tarihinin olduğu düşünülmektedir.

Yukarıda ifade edilen genel bilgiler ve alan yazı çalışmaları çerçevesinde bu çalışma ile “Karacakurt Aşireti Türkmen Köylüsünün yaşamlarında mekân algılarının nasıldır?” ve “Değişim ve gelişim süreçleri ne durumdadır?” sorularına cevap bulunmaya çalışılmıştır. Böylelikle bu Türkmen aşireti köylülerinin geçmişi ile günümüz koşullarında dil gelişimi vasıtasıyla mekân algılama becerileri ortaya konulmuştur.

2.Araştırmanın Problemi

2.1.Problem Cümlesi

Karacakurt Türkmen Köylüsünün mekân algısı nasıldır?

2.2.Alt Problemler

- Karacakurt Türkmen köylüsünün mekân algısı yıllara/dönemlere göre ne durumdadır?
- Karacakurt Türkmen köylüsünün mekân algılama becerisi ile değişim ve gelişim süreçleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

2.3.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkmen Köylüsünün (Karacakurt Türkmen Aşireti) Orta Asya'dan Türklerin büyük göçü esnasında mekân ve zaman algılarının günümüz zaman diliminde ne derecede süregeldiğini veya değiştiğini tespit etmek; tarihi, kültürel bağlantılarını ortaya çıkarmak, detaylı bir betimleme, analiz yapmak amaçlanmıştır.

2.4.Varsayımlar

Bu çalışmada görüşme ve gözlem formunda yer alan tüm soruların odak grup görüşmelerinde cevaplandırıldığı; doküman taramalarında ve yüz yüze yapılan odak grup görüşmelerinde elde edilen tüm bilgilerin doğru olduğu varsayılmıştır.

2.5.Sınırlılıklar

Bu çalışma Kırşehir ve Nevşehir iline bağlı özellikle Hacıbektas ve Mucur ilçeleri etrafında yoğunlaşmış Karacakurt Türkmen aşiretlerini temsil eden köyler (Hasanlar, Sadık ve Karaovalar) ve bu köylerde doğup büyümüş insanlar (12 kişi) ile zaman, mekân ve çalışma grubuyla sınırlıdır. Araştırmada bu Türkmen aşiretine mensup bireylerin geçmişten günümüze mekân algılama becerileri ile bunların kültürel değişimleri ile sınırlı olmak üzere ele alınmıştır.

3.Araştırmanın Yöntemi

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden etnografik yaklaşım temelinde yürütülmüştür.

“Ethnography” kelime olarak uluslar hakkında yazma ve kişinin bir portresi gibi anlamlar taşımakla birlikte aynı zamanda sosyal bilimlerin bir araştırma yöntemidir. Bu tür yöntemlerin asıl amacı, bir topluluğun (genelde küçük grupların) kültürünü, geleneklerini, inançlarını, davranışlarını yazılı olarak açıklaması ve tanımlamasıdır (Harris&Johnson, 2000).

Etnograflar, detaylı şekilde yazılan gözlemler, derinlemesine yapılan görüşmeler ve doküman analizleri aracılığıyla sosyal bir sistem içindeki insanlar hakkında veri toplamaya çalışırlar (Court, 2006). Etnografik araştırmalar sonrasında ortaya çıkan raporlar derinlemesine ve betimleyici şekilde yazıldıklarından dolayı kamuda kullanılabilir olma özelliği taşır. Eğitimsel fenomenlerin karmaşık doğası ve sosyokültürel ortamda sahip oldukları konum, yapılan etnografik açıklamalarla sürekli olarak ortaya çıkarılarak, politika üreticilere ve eğitimle ilişkili aktörlere, eğitimi ve sosyalleşmeyi yönlendirmek ve geliştirmek için neler yapabilecekleri hakkında daha kesin ve mantıklı beklentiler oluşturma imkânı sağlar (Le Compte, Preissle ve Tesch, 1993)

Araştırma yapılacak alanla ilgili literatür taraması yapılarak, uygulamada yaşanan sorunların neler olduğu tespit edilerek ve araştırmacının kendi deneyimleri göz önünde bulundurularak bir araştırma konusu yada sorunu tespit edilir. Araştırma sorunu belirlenirken önem ve yapılabirlik ölçütleri dikkate alınmalıdır. Problemin doğru belirlenmesi diğer aşamaları doğrudan etkileyeceği için yeterli ön araştırma yapılmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Amerikalı ünlü antropolog Ruth Benedict’e göre kültür; insanı ve insan topluluklarını anlamının temel araçlarından. Bu bakımdan sosyal bilimlerin insanların fiziki özelliklerinden çok gelenekleri, eylemleri, alışkanlıkları ve inançları gibi kültürel kodlar konu edinilir. Bu nedenlerle insan, kültür gibi araştırmaları etnografik desenle incelemek daha uygun ve yerindedir.

Nitel bir araştırma olan bu çalışma bir grup üzerinden yapıldığından ve grubun kültürel yapısı ile davranış ve deneyimlerini ortaya çıkarmaya çalışıldığından Etnografik bir desen üzerine kurgulanmıştır. Çalışmada, Karacakurt Türkmen Köylülerinin yıllardır dillerinde süregelen Orta Asya ve tüm göç ettikleri coğrafyalardan günümüze taşıdıkları coğrafi kavramlar, mekân algıları katılımcı gözlemcilik yöntemiyle veriler elde edilerek incelenmiştir. Bu açıdan bu araştırmada Karacakurt Türkmenlerinin kullandıkları coğrafi kavramlar, mekân algılarına ait elde edilecek bulgular, tarihe, edebiyata ve Türkçemizin tarihi gelişimine ışık tutabilecektir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Kırşehir ve Nevşehir iline bağlı özellikle Hacibektaş ve Mucur ilçeleri etrafında yoğunlaşmış Karacakurt Türkmen aşiretlerini temsil eden yaklaşık 65 civarında köyden örneklem olarak seçilen Hasanlar, Sadık, Büyük ve Karaovalar köyleri ile bu köylerde doğup büyümüş on iki insandır.

Tablo: Çalışma Grubu Veri Tablosu

<i>Katılımcının Tanımı</i>	<i>Köyü</i>	<i>Cinsiyeti</i>	<i>Yaşı</i>	<i>Mesleği</i>
Katılımcı 1	Hasanlar	Erkek	73	Hayvancılık
Katılımcı 2	Hasanlar	Erkek	68	Çiftçi
Katılımcı 3	Hasanlar	Kadın	62	Ev Hanımı
Katılımcı 4	Hasanlar	Kadın	78	Ev Hanımı
Katılımcı 5	Hasanlar	Erkek	55	Çiftçi
Katılımcı 6	Sadık	Kadın	80	Ev Hanımı
Katılımcı 7	Sadık	Kadın	84	Ev Hanımı
Katılımcı 8	Sadık	Erkek	85	Çiftçi
Katılımcı 9	Sadık	Erkek	45	Çiftçi-Muhtar
Katılımcı 10	Sadık	Erkek	51	Memur
Katılımcı 11	B. Karaova	Erkek	52	Memur
Katılımcı 12	K.Karaova	Erkek	56	Çiftçi

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak tam katılımcı gözlem tekniği kullanılmıştır. Gözlemci grubun bir üyesi olarak kimliğini ve bulunuş amacını gizlemiştir. Yapılan gözlemin amacı araştırma sorusuna yanıt oluşturabilecek veriler elde etmektir. Gözlem esnasında odak grup görüşmeleri, video ve ses kayıtları alınmış, gerek görüldükçe fotoğraflardan da faydalanılmıştır. Alanla ilgili doküman taramaları analiz edilerek, veriler geçerlilik ve güvenilirlik kontrolleri yapılmıştır. Araştırmada geçerlilik ve tutarlılığı artırmak için zaman ve mekân tasvirlerine de başvurulmuştur.

Nitel araştırmalarda yaygın olarak gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi ve doküman inceleme yöntemleri kullanılmaktadır. Nitel araştırmada verilerin geçerliliği ve ulaşılan sonuçların doğruluğu önemli olduğu için araştırmacı konusuna ve hedef kitlenin özelliğine göre birden çok araştırma metodundan yararlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Önerisinden hareketle bu araştırmada, Karacakurt Türkmen Köyleri ile ilgili öncelikle tarihsel ve akademik doküman taraması yapılmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunu (örneklemini) örneklem yoluyla tespit edilen üç köy ile on iki köylü oluşturmuştur. Çalışmada araştırmanın yapısına en uygun model olarak düşünülen

Etnografik desen kullanılmıştır. Doküman taraması ile birlikte doğrudan katılıcı gözlemci olarak grup üyeleri ile görüşme yoluyla veriler elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemi olan görüşme çeşitlerinden yapılandırılmamış görüşme tekniği uygulanmıştır. Yapılandırılmamış görüşmeler genellikle gözlem yöntemiyle birlikte kullanılır. Araştırmacı gözlem yaptığı sırada alandakilere araştırdığı konuyla ilgili detayları veya konunun geçmişini sormak istediğinde bu görüşme yöntemine başvurabilir. Alanda uzun süre gözlem yapılmasını gerektiren etnografik araştırmalarda yapılandırılmamış görüşmeler sıklıkla kullanılır (Kvale, 1994).

Nitel araştırmalarda veri kaynağı olarak kullanılan resmi ve özel dokümanlar ile internet kaynakları, sosyal medya yazışmaları, ses ve görüntülü günlükler ile araştırma sorusuna cevap oluşturabilecek her tür kültürel, sanatsal, ekonomik, arkeolojik vb. objeler de bu araştırmanın veri kaynağı olmuştur.

Tüm bu veri kaynaklarına ek olarak insan eliyle yapılmış objeler anlamına gelen “artefak”(artifact) dokümanları da kültürün ve yaşam tarzının incelenmesi yönünde değerlendirilmeye alınmıştır. İncelenen durum veya eylemlerle ilgili odaklanılan kültürdeki bireylerin bir üretimi olan her türlü insan yapımını obje olarak algılamak doğru olacaktır. Yazılı belgelerin dışında incelenen kültürdeki insanların doğal süreçte ürettiği her çıktı artefakt olabilir (Uştuk, 2021).

Son olarak, etnografik saha çalışmalarındaki araştırmacıların katılımcılarla yaptığı derinlemesine görüşmeler (in-depth interview) ve odak grup görüşmelerine (focus group interview) de başvurulmuştur. Derinlemesine görüşmeler, araştırmacının çalışmalara ilişkin notları, katılımcı gözlemleri ve artefaktların üçgenleşmesini yaparak etnografik desene yönelik çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Etnografik çalışmalar kültüre ve günlük yaşamdaki sosyal etkileşimlere odaklanarak var olan gerçekliğin yorumlanarak açıklanmasıdır. Etnografik analizlerde araştırmacı topladığı veriyi betimler, ayrıştırır ve yorumlar. Bu analizler genellikle genelden özele ve yakından uzağa bir anlatım yöntemiyle yapılır (O'reilly, 2012). Bu ifadelerden hareketle Türkmen Köylüsünün geçmişten günümüze kültür aktarımının bir parçası olarak günümüze taşıdıkları mekan algıları ile bu algılardaki yaşanan değişimler ile gelişimsel süreç yukarıda ifade edilen usul ve esaslara göre analiz edilmiştir.

Analizler esnasında kronolojik sıralamaya dikkat edilecek; gerektiğinde şekil, tablo, kavram haritaları betimsel bir yöntemle analizlerde kullanılacaktır. Verilerden elde edilen seçkin örnekler araştırmanın içine serpiştirilecektir (Brewer, 2000).

Geçerlilik kavramı nitel araştırmalarda çok tartışılmaktadır. Yabancı birçok bilim adamı geçerlilik yerine güvenirlik, özgünlük, nitelik gibi kavramları kullanmanın daha doğru olduğunu savunmaktadır. Genel anlamda geçerlilik kavramı araştırmanın lcmeyi amaçladığı durum ya da olguyu yansıtmaya, kapsama ve tesadf hatalardan uzak olma durumunu ifade etmektedir. Nitel araştırmalarda geçerlilik ise araştırmanın tarafsız ve olduğu gibi aktarabilmesini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Geçerlilik kavramını i ve dış geçerlilik olmak üzere iki boyutta inceleyebiliriz. Guba ve Lincoln'a (1982) göre i geçerlilik daha çok özgünlük boyutunu ifade ederken, dış geçerlilik ise araştırma sonuçlarının aktarılabilirliği ve genelebilir olduğunu içerir. Yapılacak araştırma için Miles ve Huberman'a (2016) göre i ve dış geçerliliği sağlamak üzere çeşitli sorulara cevap aranmıştır. Ayrıca i güvenirliğin sağlanmasında araştırmanın veri toplama, veri analizi ve verilerin yorumlanması süreçlerinde tutarlı olmasına da dikkat edilmiştir. Yine araştırma sürecinin okuyucuya açık ve anlaşılır olmasına da dikkat edilmiştir.

Belli sınırlar içerisinde nitel ve nicel araştırmalarda genelleme yapmak mümkündür. Nitel araştırmalarda doğrudan genelleme yerine dolaylı genellemelere yer verilir. Nitel araştırmalarda sayılar, kurallar ve ilkeler üzerinden genellemelere gidilmez; güncellemeler örnekler ve deneyimler üzerinden yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Güvenirlik ise bir araştırmada elde edilen bulguların çalışma yeniden yapıldığı takdirde tekrar elde edebilme durumu olarak tanımlanabilir. Nitel araştırmalarda bir çalışma tekrar yapıldığında aynı sonucu vermesi pek mümkün görünmese de, bu durum çalışmanın değerini ve güvenirliğini düşürmez (Merriam, 2018). Nitel araştırmalarda güvenirliği tutarlılık olarak nitelendiren görüşler de mevcuttur.

Güvenirlik zamana bağlı güvenirlik, 'dış güvenirlik' ve gözleme bağlı güvenirlik, 'i güvenirlik' olarak iki grup halinde nitelenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yapılacak bu çalışma gözleme dayalı olduğu için i güvenirlik (tutarlılık) açısından başka bir uzmanca da incelenmiş, yorum ve alıntılarda objektif olmaya dikkat edilmiştir.

4.Bulgular

4.1. Yapılan doküman taramaları, incelemeler, görüşmeler ve gözlem faaliyetleri göstermiştir ki Karacakurt Türkmen köylüsünün mekân algısı yıllara/dönemlere birbiriyle bağlantılı şekilde ana kaynağa bağlı kalarak bir değişim ve gelişim ierisindektir.

Türkler, sözlü ve yazılı kaynaklardan edinilen bilgilere göre binlerce yıldır konar- göçer bir şekilde kkbaş hayvanları ana geçim kaynağı olarak gören ve yaşayan bir toplumdur. Bu süreç Orta Asya bozkırlarından başlamış, islamiyetin kabul edilmesinden sonra Anadolu'ya kitlesel halde

göçlerden sonra da devam etmiştir. Anadolu'ya oymaklar halinde küçükbaş hayvanlarıyla gelen birçok Türkmen aşireti gibi Karacakurtlar da uzun yıllar konar-göçer yaşam tarzlarını sürdürmüşlerdir.

Gerek Anadolu Selçukluları gerekse de Osmanlılar dönemlerinde birçok Türkmen oymağı gibi konar-göçer bir yaşam tarzı süren Karacakurtlar, Beğdilli Türkmen Aşiretinin bir sülalesi ve devamıdır. Beğdilli ve Karacakurt aşireti liderleri (beyleri) Türklerin karakteristik bir özelliği olan yaşam tarzlarına müdahale eden ve haksızlık yapan paşalara her zaman karşı çıkmışlar, isyan etmişlerdir. Doküman taramaları, sözlü ve yazılı kaynaklarda elde edilen çok sayıda ağıt ve koşmada günümüzde Suriye toprakları içinde kalan Rakka ve Hassa bölgelerine azımsanamayacak sayıda Karacakurt Beyi'nin sürgüne gönderildiği, bazı beylerin ise idam edildiğini görüyoruz.

Tarihi kaynaklar ve incelemelerde “Karacakürt” tabirine de sıkça rastlanmaktadır. Bu ifadenin etnik temelli olmadığı, yaz aylarında güneş altında veya aşırı soğuklarda ayazlarda kalan erkeklerin ve çocukların ten renklerinin esmerleşmesi neticesinde ortaya çıktığı sonucu en çok kabul gören görüştür.

Karacakurt Türkmen köylüsünün mekan algılarının yıllara göre ilişkisini, değişimini gösteren en ilginç bulgu eski Türk destanlarında yer alan motiflere ve olağan üstü unsurlara Beğdilli (Karacakurt) Türkmenlerinde de rastlanmasıdır. *“Çocuklarının öldürüleceğinden endişe eden kadın, sürgüne gitmeden önce çocukları dağdaki bir mağaraya götürür, bırakır. Bir kaç yıl sonra Beydili aşireti sürgünden eski yurtlarına döner. Hizmetçisi kadınla birlikte çocukları bıraktığı mağaraya giden anne gördüğü manzara karşısında gözlerine inanamaz. Üç oğlu da ellerinin başparmağını emerek sıhhatlice yaşamaktadırlar. Çocukların kimler tarafından korunup beslendiğini öğrenmek isteyen anne, bir kenara gizlenir beklemeye başlar. Gün batarken bir kurt ağzında yiyeceklerle gelir ve çocukları besler. Meğer bu dişi kurt çocukları sütüyle ve avlandığı av etleri ile büyütüştür. Üç oğlunu alıp çadırına dönen anne, karayağız oğluna Kurt Karaca, ince uzun sıırım gibi oğluna Cerid, kafası iri boynu ince oğluna Boynuince diye isim verir. Daha sonra Türkmen obaları içinde bu üç kardeşin obaları ‘Karaca Kurt, Cerid ve Boynuinceli’ olarak anılır.”* Bu destansı halk hikâyesi, geçmişten günümüze geçen bu uzun zaman diliminde Karacakurtlarda mekân, zaman ve insan algısının gelişerek devam ettiğini göstermektedir.

Doküman taramaları ve sahada yapılan incelemeler, gözlemler göstermiştir ki Karacakurt Türkmen köylüleri de birçok Türkmen aşireti gibi konar-göçer bir yaşam tarzı sürdürmüşlerdir. Türkmen köylüsü, küçükbaş hayvan sürülerini genellikle “ağıl” olarak isimlendirilen korunaklı bölgelerde, pınar ve su kaynaklarına yakın yerlerde yatırmıştır. “Ağıl” adı verilen bu kuytu ve korunaklı yerler günümüzde bazı köy adlarının bile ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Nevşehir ili Hacıbektaş İlçesi Büyük Burunağıl köyü ile bu köyün hemen bitişiğindeki Kırşehir iline bağlı Küçük Burunağıl, Kozağıl, Akçaağıl, Baranağıl köyü bu isimlendirmeye en somut örneklerdir. Yine araştırmalar bu yaylakların ve ağılların genellikle güçlü Türkmen aşiretlerine ve sülalelerine ait olduklarını göstermektedir.

Doküman taramaları, deyiş ve ağıtlar, katılımcı gözlem yöntemi ile yapılan görüşmelerden anlaşıldığı üzere birçok Karacakurt Türkmen aşireti köyü de salgın hastalıklar, susuzluk, zorunlu göçler gibi felaketlerle karşılaştıklarını görüyoruz (Şahin, 2006). Anayurt Orta Asya’da konar-göçer Türk toplumlari beslenme ve yemek kültürlerinde sıklıkla görülen çavdar unu, çökelek, kuru soğan, sırsı et (kurutulmuş et, tike) bu bölgeye yerleşen Karacakurtlarda köylerinde de aynen devam etmiştir. Karacakurt Türkmen Derneği Başkanı ve Büyük Karaova köyü sakinlerinden, Kırşehir Mucur İlçesinde kamu görevlisi olarak çalışan katılımcı ile yapılan yapılandırılmamış görüşmelerden elde edilen bilgiler de yukarıda ifade edilen birçok bilgiyi ve bulguyu doğrulamaktadır. Katılımcı da kıtlıklar, salgın hastalıklar, çekirge istilaları, büyük olaylar ve unutulmaz ölümlerin Orta Asya’dan beri süregelen bir gelenek olan destansı şiirlerin, ölüm üzerine söylenen şiirlerin (sağu, ağıt) nesillerden beri devam ettiğini; Karacakurt köylerinde yakılan çok sayıda ağıtın olduğunu ifade etmiştir.

4.2. Karacakurt Türkmen köylüsünün mekân algılama becerisi ile değişim ve gelişim süreçleri arasında nasıl bir ilişki olduğuna yönelik bulgular ise şu şekildedir:

Türkmen Köylüsünün (Karacakurt Türkmen Aşireti) Orta Asya’dan Anadolu coğrafyasına göç eden onlarca Türk ve Müslüman Türkmen aşiretlerinden biri olduğu aşikârdır. Karacakurt Türkmen aşireti geldikleri ve yurt edindikleri yeni yerleşim yerlerine de eski dil ve coğrafyalarından kelimeler, yeni isimler vererek göçebe kültürlerini yaşatmaya çalıştıklarını görmekteyiz. Böylelikle Karacakurt Türkmenlerinin geldikleri Orta Asya coğrafyasının dağlarını, tepelerini, ovalarını, derelerini, yer adlarını kısacası tüm coğrafi kavramları göç ettikleri Anadolu’da, Türk tarih ve kültürü yaşattıklarını görüyoruz.

Osmanlı Devleti’nin Doğu Politikası sonucunda 17. ve 18. yüzyıllarda aşiretleri iskân politikası sonucunda Orta ve Batı Anadolu’ya göç ettirilmesi neticesinde Karacakurt Türkmenleri de Anadolu Selçukluları ve Osmanlı Devleti döneminde Türkleşen Ahi Evran, Hacı Bektaş Veli, Aşık Paşa, Gülşehri gibi zirve şahsiyetlerin yaşadığı coğrafyaya yerleştirilmişlerdir. Böylelikle Orta Asya’nın bozkırından çıkan Türklük ile bu coğrafyaya ait kavramlar Anadolu topraklarında da yaşamaya başlamıştır (Günşen, 1994).

Karacakurt Türkmen köylüsünün mekân algılama becerisi ile değişim ve gelişim süreçlerinin en dikkat çekici tespitlerinden birisi de küçükbaş hayvan sürülerinin yakınlarında inşa ettikleri önceleri mezra şeklinde sonralar da ise köylere dönüşen yerleşim yerleridir. “Ekinlik” anlamına gelen ve ziraat yapılan yerler anlamına gelen mezzalar, Kırşehir düzlükleri tarıma müsait olduğu için yaklaşık olarak 140 köyün 15 kadarı hariç diğerleri ziraat amacıyla mezra olarak kurulmuştur, bugün köy haline gelmiştir (Kılıç, 2006). Bu yerleşim yerleri genellikle samanla karılan, kalıplardan oluşan kerpiçlerden, üstü bölgede “Seyfe Havzası” olarak bilinen killi çamurdan (halk ağzında “Çora” adı verilmektedir) sıvası ise yine samanlı topraktan oluşan yazları serin kışları nispeten sıcak evlerden meydana geldiğini görüyoruz. Karacakurt Türkmen köylerinin çoğunda görülen bu evlerde girişlerde

“mabeyn” adı verilen bölüm, genellikle ebeveyn yatak odası olarak kullanılan evlik, genellikle kerpiç evlerden ayrı tandır damı adı verilen genellikle mutfak olarak kullanılan bir bölüm bulunur. Tandır damlarında yufka yapmak için bir tandır, kap kaçak bulunur. Yazın yemekler de ailece burada yenilir.

Tüm araştırmalar ve kaynaklar Karacakurt Türkmenlerini, Oğuzların 24 boyundan biri olan Bozok kolunun Bayat boyundan olduğunu kabul eder. Yapılan bu çalışmada da katılımcı gözlem destansı halk hikâyesi, geçmişten günümüze geçen bu uzun zaman diliminde Karacakurtlarda mekân, zaman ve insan algısının gelişerek devam ettiğini göstermektedir.

Katılımcı gözlemci rolüyle bu Türkmen Aşiretinin dil ve ağız özellikleri, sözlü ürünler ve yazılı belgeleri incelendiğinde, önceki yapılan çalışmalara ait belgeler tarandığında, kişilerle yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan bulgular Karacakurt (karacayurt)ların bu aşiretten olduğunu göstermektedir.

Konar-göçer Türkmen köylerinin genelinde olduğu gibi Karacakurt Türkmen köyleri mensupları da kalıcı olarak yerleştikleri, yurt edindikleri yerleşim yerlerine geldikleri Orta Asya’da var olan coğrafi kavramları taşıdıklarını görüyoruz. Yeryüzü şekilleri, doğaya ait terimler, hayvan motifleri bu adlandırmalarda kaynaklık etmiştir. Öğle vaktinde hayvanlarını dinlendirmek için pınar başında, ağaç gölgesinde yatıran köy ağalarından birinin Hasanlar Köyü’nde “Mercan Ağılı” bölgesi olarak adlandırılması; Kızılırmak kenarlarına kurulan köyler için “Irmak Bucağı” denilmesi; yine Sadık, Hasanlar ve Karaovalar köyleri arasındaki verimli ve sulak bir arazinin “Ağalar Taksimi” diye adlandırılması; bu köyler arasındaki ıssız dağlık bir yerin “Kurt yeri” adıyla bilinmesi bu duruma verilecek yüzlerce örnekten sadece birkaçıdır. Bu verilere farklı tarihlerde Hasanlar Köyü, Sadık Köyü ve Karaovalar Köylerinde ikamet eden belirli bir yaş üstü on iki katılımcı ile yapılan kişisel görüşmelerden ulaşılmıştır.

Yine doküman taramaları ve görüşmeler göstermiştir ki, Hasanlar, Sadık, Karaovalar, Başköy ve diğer birçok Karacayurt Türkmen köyleri su kaynaklarına yakın pınar, yunak adı verilen yerlere kurulmuştur. Hasanlar Köyünde doğup büyüyen araştırmacı ve şair Hasan Şahin’in bir şiirindeki şu dizeler bu bulguları teyit etmektedir:

“Veli ’nin oğlunun özü kamışlı berdili

“Kalkadana çıkıp seyir eylesem

Esmeye Pınarıyın suyu buz gibi

Çürükada’da biraz dinlensem

Deve Boyluyanın biraz gizemli

Bağ yerinde üzüm karpuzun yesem

Sorsam sırlarını den mi Hasanlar”

Samsun’da da suyun içsem Hasanlar”

Yine rahmetli Hasan Şahin Bey’in şu dizleri, yüz yüze görüşmeler ve doküman incelemeleri köklü aile isimlerinin, yeryüzü şekillerinin, toprak rengi ve yapısı ile benzer unsurların da mekân isimlerinin verilmesinde önemli rol oynadığı görülmektedir:

“Kurt Deresi, Kırmızı Yer, Beş Çalı

“Kuru höyük, Kara arkaç düzündü

Kıllı Kuyu, Mercan Ağılı, Yurt Yeri

Sarı Taş ile de Yund'un özünde

Kemikli Bel, Hacı Mahmut Öreni

Çardak, Boruklu Çökük, Çalılı belde

Tozlu Yurt'undan da geçsem Hasanlar."

Ambarlı Tepeni de gezsem Hasanlar"

Bugün Anadolu'nun birçok yer, köy, oba, ırmak, dağ ve saire adları, Türk boy, uruğ ve soylarına izafe edildiklerinden bu eski Türk hatıralarını muhafaza ettikleri gibi eski gelenek ve görenekler de silinip ortadan kalkmamıştır. Bu tespitten hareketle incelenen birçok yazılı ürün ve doküman taraması da bu sonuçları ortaya koymuştur.

5.Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sahada yapılan çalışmalar ve geçmişe ait tüm bilgi-bulgular yer (şehir, köy, dağ, tepe, akarsu, kaynak, pınar, orman, deniz vb.) adlarının kökeni, anlamı ve gramer yapısıyla uğraşan bir bilim dalı olan yer adları bilimi (toponomi); geçmişe ait bilgiler edinmekle kalmamakta, dil ve yerleşme tarihine, ülkenin etnik yapısına ilişkin önemli ipuçları da ortaya çıkarmaktadır.

Birçok edebi metinde geçen "başı dumanlı dağ, en ücra bir köy, enginliklere uzanan bir ova, mor çiğdemli bir yamaç, kuytu bir yol dönemeci..." demeçleri ile bu aşiret köylerinde kullanılan "dağ, tepe, göl, ırmak, yaylak, kışlak, tarla, tapan..." isimleri Türk damgasını taşıdığını görmekteyiz. Hatta Orta Asya ve Azerbaycan coğrafyasına ait birçok yer isminin bugün hala bu aşirete ait köylerde aynen veya türevleri şeklinde kullanıldığı bir gerçektir. Bu coğrafi kavramlar ile toponomik kavramların Karacayurt Türkmeni köylülerinin folklorik ürünlerinde yani türkü, masal, ninni, ağıt, atasözlerinde ve gelenek, göreneklerinde kısaca yaşantılarında var olmaya devam ettiğini görmekteyiz.

Karacakurt Türkmenlerinin tarihleri, yerleşimleri, kültürleri, ekonomik faaliyetleri ile ilgili hatırı sayılır sayıda bilimsel çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmaların hiçbirisinde bu köylerin ve köylülerin insan, zaman ve mekân algılarına değinilmemiştir. Söz gelimi bu köylerden biri olan Hasanlar Köyünde doğup büyümüş (Şahin, 2006) bir araştırmacı özellikle Karacakurt köylerinin tarihleri, ekonomik ve kültürel faaliyetlerinden kitabında bahsetmiştir. Bu çalışmanın en kayda değer farkı ve edebi değerinin bu yönde olduğunu söyleyebiliriz.

Ülkemizin her karış toprağında Oğuz boylarının izini görmek gerek tarihi gerek günümüz şartlarında mümkündür. Nevşehir ili Hacıbektaş İlçesine bağlı üç Karacakurt Türkmen köyünde yapılan bu çalışmamızda köylerin kendilerine has bir kimlikleri tarım, sanayi, ticaret, ulaşım, coğrafi yapıyı ekonomik ve beşeri boyutlarıyla değerlendirmeye ve önemli gördüğümüz noktalara temas etmeye mekân algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan bu çalışma ile doküman taramaları göstermiştir ki halk hikâyeleri, destan ve masalları geçmişten günümüze geçen bu uzun zaman diliminde Karacakurtların da mekân, zaman ve insan algısının gelişerek devam ettirmektedir. Karacakurt Türkmen köylüleri de teknolojinin gelişimi ve özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında

tarımsal araç ve gereçlerin yaygınlaşması ile tarlalarda kullanılan at, öküz, at arabası ve düveninin yerini traktörler, pulluklar, tapanlar almıştır. Soku taşlarında dövülen bulgurlar değirmenlerinde üretilir hale gelmiştir.

Alan taraması (literatür) ve doküman incelemesi esnasında Karacakurt Türkmenlerinin tarihi, kültürü, geçim kaynakları, gelenek ve görenekleri, dil gelişimleri gibi bir çok hususun araştırma, inceleme konusu olduğunu görüyoruz. Bu çalışma alan yazıdaki tüm çalışmalara ilave olarak Karacakurt Türkmenlerinin yer (mekân) algılarını ve dil gelişimi inceleyerek eksik olan bir konuya katkı sağlamıştır.

Ortaya çıkan bulgular ve sonuçlar göstermektedir ki orta Anadolu coğrafyasına yerleşen ve yüzyıllardır yaşamlarına devam eden Türk boylarının aşiretlerinden biri olan Karacakurt (Karacayurt) Türkleri de yerleştikleri yerlere Orta Asya coğrafyasının toponomisini ve kadim Türk örf, adetlerini taşımışlardır. Bu çalışmada Karacakurt Türkmen köylüsünün kullandıkları coğrafi kavramlar ile geçmiş Türk boyları ile olan ilişkisi ortaya konulmuştur.

Öneriler

Bu çalışma bölgede yaşamlarını devam ettiren, bu köylere komşu olan Herekli ve Yabanlı gibi diğer Türkmen aşiretleri ve köylüleri ile insanların mekân algılama becerileri ve toponomi açısından nasıl bir bağlantı olduğunu dair başkaca yapılacak diğer çalışmalara kaynaklık edebilecek, bilim insanlarına yol gösterebilecektir.

Yine yapılan bu çalışma benzer türdeki sosyal bilimler çalışmalarına yeni bakış açıları kazandıracaktır. Bu tür çalışmalar farklı boyutlarıyla ülkemizin sosyal ve kültürel yapısını, coğrafi güzelliklerini ele alarak daha derinlemesine yapılacak çalışmalara modellik edecektir. Ayrıca yeni nesillerimize milli şuur kazandırmaya yönelik eğitimler, bilimsel çalışmalar ve çeşitli faaliyetler verilmesi hususunda rehberlik edici bir rol oynayacaktır.

KAYNAKÇA

- Altınok, B. Y. (2000). *Anadolu'da Türkmenler: Bir Türkmen ozanı Âşık Hüseyin*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Altınok, B. Y. (2003). *Öyküleriyle Kırşehir türküleri, destanları, ağıtları*. Ankara: Oba Kitabevi.
- Brewer, J. (2000). *Ethnography*. McGraw-Hill Education.
- Court, D. (2006). How shall we study religious school culture? *Religious Education*, 101(2), 233-241
- Durbilmez, B. ve Tekin, F. (2014). Nevşehir yöresi yerleşim adları üzerine bir değerlendirme. *Cyprus International University Folklor/Edebiyat Dergisi*, 77(1), 113-132.
- Guba, E.G. ve Lincoln, Y.S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30 (4), 233-252.

- Gündüz Alptürker, İ. (2013). *Nevşehir efsaneleri üzerine bir araştırma*. Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir.
- Günşen, A. (1994). *Kırşehir ve yöresi ağızları (inceleme-metinler-sözlük)*. Doktora Tezi.
- Harris, M. & Johnson, O. (2000). *Cultural antropology*. Needham Heights.
- Kılıç, M. E. (2006). *XIII – XIV. yüzyıllarda Kırşehir ve yöresinin siyasî, sosyal, kültürel ve dinî tarihi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Korkmaz, Z. (2006). Nevşehir yöresi ve ağızlarının şekil bilgisini belirleyen temel özellikleri üzerine. *Erciyes Üniversitesi Turkish Studies/Türk Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 493-501.
- Köksal, M.C. (2019). *Kırşehir ili ve yöresi adları üzerine bir inceleme*. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir.
- Kvale, S. (1994). *Interview: An introduction to qualitative research interviewing*. Sage Publication, Inc.
- LeCompte, M. D., Preissle, J. & Tesch, R. (1993). *Ethnography and qualitative design in educational research*. San Diego: Akademik Press.
- MEB (2018). <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%20C4%BOLG%20C3%96%20C4%9ERET%20C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf> adresinde erişilmektedir (2021, 3 Aralık).
- Merriam, S.B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (Çev: Turan, S.)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Metin, R. (2007). *XVI. yüzyılda Orta Anadolu'da nüfus ve yerleşme*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Miles, M.B. ve Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- O'reilly, K. (2012). *Ethnographic methods*. Routledge.
- Şahin, H. (2006). *Geçmişten bugüne Mucur ve köyleri*. Ankara: Kalkan Matbacılık.
- Uştuk, Ö. (2021). *Bilimsel Araştırma Becerileri ve Araştırmada Güncel Desenler (A.Uzunöz Ed.)*. Ankara: Pegem Akademi
- Yaşar, S. (2003). *Kırşehir ve Geyceklî Niyazî Sapmaz*. Ankara: Kırşehir Konsepti Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yumuşak, S. (2017). *Nevşehir yöresi yer adları ve bunlar hakkındaki anlatımlar*. Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir.